

حيات

حيات د امانه ... د بابه راهه هره حيات قاتلم ...

اداره مرکزی :

آفريده ، استانبول جاده سنده آفريده
معارف امينليکي ياننده کي دائره

استانبول بوروسي :

استانبولده ، آفريده جاده سنده ۸۷ نومروده
دائره مخصوصه

نومبر ۱۵ غرورده .

سنة لکي پوسته ايله ۷،۵ ليرا .
(اجنبي مملکتلر ايچين ۷،۵ دولار) .

ايوه و اعلان ايشلري ايچين استانبول بوروسه
مراجعت ايديليو .

يازي ايشلرنيک مرجعي آفريده مرکزيدر .

صافي : ۶۴

آفريده ، ۱۶ شباط ، ۱۹۲۸

۳ می جلد

مصابحه

تنصر هادسي برصرت بحراني نتيجه سيميدر ؟

وجد ، عيني الم ، عيني حظ ايچنده يونغوران
استقلال حربي کي عظيم بر وقعه موجوددر .
بونلرک ملي کتله اوزرنده برلشديريچي هيچ بر
تأثير ياماديغني ناصيل قبول ايده بيليرز ؟
بالعکس بوقاريکي ايستاستيق کوسته ريوورک
چو جوقلريني اجنبي مؤسسه لره يراقانلرک مقداري
آزالقدهدر . بونک مختلف سييلري مياننده
« ملي اتباه » ک اثری ده موجود بولونديني
شبه سزدر .

اونک ايچين نه تنصر حادثه سني ، نه ده اجنبي
مکتبلرده بر جوق تورک چو جوغنک بولونماسي
واقع سني اوزاق سييلره عطفه لزوم يوقدر .
نجه تنصر حادثه سني ساده جه بر مکتب ، بر تربيه
واقع سيدر . اجنبي مکتبي تماماً غير طبيعي بر تربيه
محيطيدر . باشليجه واردات منبعي ديني تاسيسلر
اولان بو مکتبلرک هدفی امکان مرتبه سنده
طلبه سنک روحنده منسوب اولديني دين و ملت
محبتی توليد ايتمکدر . بوده غايت طبعيدر .
بر فرانسز مکتبنده کي « پرياخود فرمه »
بر آمريکان مکتبنده کي ميس ، اکر آلنه توديع
اولونان چو جوقلري و کنجلري محيطنه نافع
اولامياحق حاله کتير مکدن وجدان عذابي
دوياجق درجه ده انساني مفکوره ايله مجهز
دکلسه صنفنده ، مکتبه ، کندی اينانديني ،
وياخود اينانديرمق ايسته ديکي فکرلري تلقينه
مساعد محيط ياراتير .

هر معلم ، يالکز برطاقم شيدئي حقيقتلردن بحث
ايتمز . سوزلريله ، وقعه لر حقنده ياباجني تفسيرلريله ،
حرکتلريله ، بالخاصه صنفنده و مکتبه وجوده

رهبرلرينک چو جوقلريني ده نيچون اويابانجي محيطلرده
کورديکميزي ده درين بر صورتده تحليل ايتمليز ،
فؤاد بکه کوره تورک جامعه سنک استنادکاهني
تشكيل ايدهن ملي تساند باغلري اوزون
سنه لردن ياواش ياواش جوزولمشدر . تنصر
واقع سني ساده جه بونک نتيجه سني اولان
ديکر بر جوق حادثه لر مياننده ، محدود بر
تظاهر دن باشقا برشي دکلدر .

اگر بويله ايسه تنصر حادثه سني بر مکتب
و تربيه مسئله سني کي دکل ، بلکه تورک جماعتنک
تسانديني ضعيفله تناملرک نتيجه لري اولارق باقق
لازم گليور . عيجا مسئله بويله ميدر ؟
بو حکمي قبوله بر کره اليزده کي استاستيق
مانعدر .

ايستاستيق ، فؤاد بکه ادعاسنک عکسه
اولارق اجنبي مکتبلرينه کيدن چو جوقلرک
کوندن کونه چو غلاماديغني ، بالعکس آزالديغني
کوستريور . ۹۲۶-۹۲۷ درس سنه سني ايچنده
اجنبي مکتبلرينه دوام ايله ين طلبه موجودي
(۱۳،۴۰۰) در . حالبوکه ۹۲۷-۹۲۸ سنه سنده
بو مکتبلره مداوم طلبه (۱۱،۱۰۰) ايتمشدر . صوک
سنه ظرفنده بارز بر نقصان واردر . بو حالده هر سنه
اولکيلردن دهافضله اولارق تورک چو جوقلرينک
اجنبي مؤسسه لره يراقيلويوردیکی واقع دکلدرکه
بوني درين بر حرث بحراني نتيجه سني عدايدهم .
تنظيماتديري ملي تساند کوندن کونه ضعيفله ديکني
قبول ايتمکده منطقاً قابل دکلدر . چونکه
هر شيدئي بر طرفه يراقصق بيله ، اورتاده هيچ
اولمازسه بالقان حربندن صوگرا جوق قوتله نن
ملي جريان وار ، تهات متبادياً روحلري عيني

هر حادثه يني حقيقي ماهيتيله تدقيق ايله مک ،
وضعيتي تعينه و آتي ايچين واضح بر تدبير آلمغه
خدمت ايدهر . بروسه آمريکان قولله ژنده کي
اوج کنجک تنصري حادثه سنک ده حقيقي سييلريني
آراشدير مالي يز . بوسايه ده نه ياقم لازم کله جکني
قطعيته تثبيت ايده بيليرز . اکر بر حادثه يني اولدقچه
اوزاق و پک گرفت سييلره ربط ايدرسه ک مسئله
کافي درجه ده نور ايتمر وهان ازاله ايتمک مجبور
اولديغمز وضعيت آ کلاشيلاماز . تنصر حادثه سنک
سبي نه در ؟ جمعيتده حاصل اولان مفکوره ضعفنک
بر نتيجه سيميدر ؟ عجايبعضي کنجلر روحلرنده
اينا ناجقاري بر مفکوره بولامادقاري ايچينمي بر تاقين
ايله يسوعک ديننه مجلوب اوليور مشلردر ؟ ياخود
بر طاقم و ليلر ملي تساند ک قوتی حس ايتمکلري ايچينمي
چو جوقلريني لاقيد بر صورتده اجنبي مکتبلرينه
ويريور و اونلرک هر هانکي بر عقیده يه
صاحب اولمالرينه قارشى سیرجی قالييورلر ؟

بو سؤاللره جواب آراشديرمق لازمدر .
چونکه آنجق بو سايله ده بروسه حادثه سني کنيش
بر اجتماعي دردک تظاهري کي باقعه مجبور اولورز .
ياخود اوني بر تربيه و مکتب مسئله سني شکلنده
مطالعه ايدهر . کوپريلی زاده فؤاد بکه « حيات » ک
کچنکي نسخه سنده تنصر حادثه سني جوق کنيش
سييلرک نتيجه سني عد ايدييور و دييورلرکه تنصر
وقعه سنک ، باشليجه طاملي اولارق مملکت مزده
اجنبي مکتبلريني کوسترمکده نجه سطحی بر
مشاهدهدر ؟ تورک چو جوقلرينک او جنس
مکتبلري نيچون سنه دن سنه يه داها فضله دولدور .
دقلريني و مملکتک سياسي ، حرثي ساحه لرده کي

بر قزلباش شاعری : پیر سلطان ابدال

اسکی بکتاشی «جونک» مجموعه «لرنده» پیر سلطان
و یا «پیر سلطان ابدال» ک بر جوق «نفس» لرینه
تصادف اولونور . «درویش روح الله» طرفندن
نشر ایدیلن «بکتاشی نفسری» نده [کتابخانه
سودی . ۱۳۴۰ ص ۷ ، ۲۵ ، ۲۸ ، ۳۳ ،
۳۹ ، ۶۳ ، ۶۸ ، ۶۹ ، ۷۹] ، صوکرا ، «بسم
آتالای بک» ک «بکتاشیلک و ادبیاتی» نده
[استانبول ، مطبعة عامه . ۱۳۴۰ ص ۶۱ ، ۶۲ ،
۶۳ ، ۸۲ ، ۹۶ ، ۹۹ ، ۱۰۲ ، ۱۰۳ ، ۱۰۵ ،
۱۰۶ ، ۱۱۰ ، ۱۲۰] «پیر سلطان ابدال» ک
نفسری مقید در . بوجنس مجموعه لرنده ، مستنخر
بعضاً مخلصری دیکشردکری ایچون ، عین منظومه ک
بر مجموعه ده باشقا ، دیکر مجموعه ده باشقا شاعرلره
اسناد اولوندینی کورولور ، بونک دیکر بر سببی ده ،
بکتاشیلر آراسنده آغزندن آغزه انتقال ایدن
بواثرلرک ، اکثریتله آغزندن مجموعه لرنده قید ایدیلر
و اشته بوندن دولای ، عین منظومه ک مختلف مجموعه
لرنده کی متلری آراسنده اکثریتله بوبوک فرقلر
وجوده کلیر . مثلاً «پیر سلطان ابدال» ک «درویش
روح الله» ک اثرنده قید ایدیلن بر شعری [ص ۳۲] ،
بسم آتالای بک ک کتابنده «خطایی» نامنه مقیددر
[ص ۶۴] ، کذلک ، بسم آتالای بک ، کتابنک
۱۱۰ نجی صحیفه سندده «آبدال موسی» نامنه قید
ایندیکی منظومه بی ، ۱۲۰ نجی صحیفه ده «پیر سلطان»
نامنه تکرار قید ایشدر .

مؤخر دورلرده یازیلش بکتاشی جونکلرنده
«پیر سلطان» ک داها بر طاق منظومه لرینه تصادف
ایدیلکده اولدینی کی ، داها اسکی دورلره عائد
مجموعه لرنده آراسیرا اونک اثرلرینه راست کلینیور .
کذلک ، «شاه خطایی» به یعنی مشهور «شاه
اسماعیل» . اسناد اولونان و هجری اونجی عصر
قزلباشلرینک آداب وارکائی محتوی اولان «مناقب الاسرار

بهجة الاحرار» آدلی اثرده ، «خطایی» قول همت ،
قول عادل ، قول مظلوم» کی قزلباش شاعرلرینک
اثرلری آراسنده «پیر سلطان ابدال» ک ده اوچ
منظومه سی موجوددر [خصوصی کتبخانه مزده کی
یکانه یازمه] . مع مافیہ بن ، المده کی نسخه ک اون
برنجی عصرده استنساخ ایدیلدیکنی ، بومنظومه لردن
بعضیلرینک اوصیراده اصل اثرک متننه ادخال وهلاوه
اولوندینی تخمین ایشکدهیم . اصل اثره کلنجه ،
اونک هرحالده «شاه طهماس» زماننده یعنی اونجی
عصرده ترتیب ایدیلدیکی صراحة آ کلاشیلقمده در .

«پیر سلطان» ک بعض اسکی مجموعه لرنده مقید
بر منظومه سی ، اونک زمانی و تلقیاتی حقنده بزه بر فکر
ویره بیلرک ماهیتده اولدینی ایچون هینا نقل ایدیورم :

۱

خضر باشا بزی بردار اتمه دن
آجیلک قبولر شاهه کیده لم
سیاست کونلری کلوب یتمه دن
آجیلک قبولر شاهه کیده لم
کوکل چیقمق ایستر شاهک کوشکنه
جان بویانق ایستر هل مشکنه
پیرم علی اون ایکی امام عشقنه
آجیلک قبولر شاهه کیده لم
هرزیه کیتسم بولم دوماندر
بزی بویه قیلان عهد واماندر
زنجیر بونیم صیقدی حالم بماندر
آجیلک قبولر شاهه کیده لم
یاز سلی کی آقار بن چاغلارم
خنجر آلوب جکر جگم داغلارم
غریب قالدیم شوآزاده آغلارم
آجیلک قبولر شاهه کیده لم

پیرسلطان ایدر سروتلو شام
یارام یاش اولدی صیزلار جکر کام
عرشه دیرک دیرک اولشدر آهم
آجیلک قبولر شاهه کیده لم

۲

قول اولایم قلم طوتان الکه
کاتب احوالی شاهه بویه یاز
شکرلر ازیم شیرین دیلکه
کاتب احوالی شاهه بویه یاز
الهی سه وه رسه ک کاتب بویه یاز
دون وکون اول شاهه ایلم نیاز
اومارم بیقیلسون شوقانی سیواس
کاتب احوالی شاهه بویه یاز

سیواس ایللرنده زیلیم چالینور
چاملی بللر بولوک بولوک بولونور
بن دوستدن آریلدم باغرم دینور
کاتب احوالی شاهه بویه یاز

منافقک هر دیدیکی اولیور
کل بکزم صاراروبن صولیور
کیدى سروان شاذ اولوبن کولیور
کاتب احوالی شاهه بویه یاز

پیر سلطان ابدال می خضر باشا
کورکه نلر کلور صاغ اولان باشه
حسرت قویدی بزی قوم قارداشه
کاتب احوالی شاهه بویه یاز

عین حادثه ایله علاقه دار اولدینی آ کلاشیلان بوابکی
منظومه ، «پیر سلطان ابدال» ک یاشادینی زمانی و عملکی
آ کلامق ایچون بزه ایکی ایپ اوجی وریور :
«خضر باشا» بزم شاعری ، یاخوده ، اونک المربی
ترنم ایستدیکی و منسوب اولدینی زمردی «قوم

متادیا ماضیدن «خام ماده لر» اورتایه چیقارمقله
ملی محبت ویریه مز .

ملی و انسانی هدفله متوجه جهدلری
کوسته رهن و بوکونی تنویر ایله بن اثرلردرکه
ذهنله آیدینلق ویرر . آنجق بونوع اثرلردرکه
فکر بحرانی آزالتایلیر .

محمد امین

النه کچن وثیقہ بی قیمت واهمیتی تنقید ایشکسزین
وبوکونله اولان مناسبتنی کوسته رمکسزین اورتایه
آتاندرده هیچ برایز بیراقایور و بونوع تدقیقاتک
یهوده اولدینی فکرنی وریور .

بوکونکی کنجک ، وقعه لر ، وثیقه لر اوزرنده
ترکیب یانلرک اثرینه محتاجدر . بو ترکیبلر بوکونی
قسمآتنویر ایدیه بیلمله لی ، کنجلره یارینکی حیاتنده
رهبرلک ایدیه بیلملیدر . وقعه لر علم ادبی النده ،
اساطیر صنعت آدملری النده قیمت کسب ایله ر .

آ کلاشیلایققدر . چونکه بوکونک ملی حیاتی ایله
دونک حیاتی آراسنده کی مناسبت تعین ایله به جکدر .
حالبوکه مطبوعات ساحه سنه باقارسه کز بر طرفدن
بوکونی دون ایله هیچ علاقه دار کورمه بن
ویکیلک نامنه خاطرینه کله نی یازانلر ، دیکر جهتندن ده
بوکونی تشکیل ، یاخود ماضیده کی بر دوری
کوسته رمک اعتباریله قیمتی مشکوک بر طاق
وثیقه لر اورتایه قویانلرله دولشدر . برنجیلر
ناصیل کنجک اوزرنده مضر تأثیر پایپورسه

حبيبي

ادبي تدقيق

زمانی نيك اُك بوكسه ك شعر و ادب صنعتكارليغينا مظهر اولان حبيبي آكلاشيلديغنه كوره حاميسي سلطانيك ۸۹۶ هجري و ۱۴۹۵ ميلاديه وفاقى اوزه رينه سلطان حسين باقرا ايله وزير و اميرى عليشير نوائي نيك سلطنت ادبيه لرى حكمران اولان خراسان طرفلارينا كه چيشدر (۳) فقط هجري ۹۰۶ ده نوائي نيك و (۹۱۲ - ۹۱۱) ده ده حسين باقرا نيك ثولومى و بديع الزمان ميرزانك ۹۱۳ ده شيباني لر طرفدن خراسان دان جيقاريلاراق شاه اسماعيل صفوى به التحاسى صيرالاريندا شاه اسماعيلك سرايلارينا انتساب ايتيش اولماسى تاريخاً بك محتملدر . چونكه (حبيبي) نيك شاه خطائى سراينا « ملك الشعرا » لق لقبيله انتساب ايتديكى شاهيك اوغوللاريندان سام ميرزانيك « تحفه سامى » آدى تذكيره سينده كوروپوروز . بونكه برابر اوزون مدت شاهيك ياتينده قالماديني ده آكلا . يروز . فقط اوراده نه قدار قالديني صراحتاً بيلمك ممكن ده كلدر . ابكى احتمال وارد خاطر اولاييلير . ياشاعرشاه ايله برابر (۹۱۴) ده بغداديك فتحى سفرينه اشتراك ايتيش اوراده قالميش در ، يا ياوز سليك (۹۲۰) ده چالديران ظمري اوزه رينه هزيمته اوغرايان شاهيك يانندن آريلاراق بغداده اورادن ده آنادولو و ايستانبوله سياحت و هجرت ايله مشدر .

اولياچلي نيك تاريخ تصريح ايتكسزين (حبيبي) نيك ياوز سليم زمانينده و قاتيندن بعثته نظراً ثولومى

[۳] حبيبي حقهده « حيات » مجموعه سينه كونده ريلن مقاله ده كه « حبيبي من تلامذ عليشير نوائي » قيدي شايان نظر در . بوسورنله چغتاي - آذرى و آذرى - عثمانى ادبيانلارى آراسينده كي مناسبت داها بارز كورولور .

ديكر منظومه سى ده [بكتاشليك وادبى ، ص ۱۰۰] ، « آلاى آلاى كلن غازيلرك يعنى صفوى اوردولرينك اماملرينك ثوجنى آله لرى لازم كلديكندن ، بربوزنى قيرمىزى ناجرلك - يعنى قيزيل كلاهلى صفوى توركنلرينك دولدورمه سى لزومندن ، استانبولده صفوى حكمدارينك سنى سلطانك يعنى عثمانى پادشاهنك يرينه كچوب تاج دولته حكمران اولاسندن » آتئين بر پروباغانداچى لسانيله بحث ايتكده در . ايسته « پير سلطان » و اونك نشر ايتديكمز منظومه لرى ، بونقطه نظر دن ، آناتولونيك يالكز ادبى تاريخى دكل ، سياسى و دىنى تاريخى اعتباريله ده فوق العاده مهندر . توركياده كي علوى زمره لرى آراسنده ، بو منظومه لر ، سازلرله اوزون عصرلر چالينمش ، مملكتنك معنوى و مى وحدتى بوزمق خصوصنده شدله عامل اولمشدر .

كوبه بى زاده محمد فراد

استانبول دارالفنوننده « تورك ادبى تاريخى » مدرسى

له نيفرادر كتبخانه لرينده تدقيقات ايله اوغرا - شديغمز صيرالاردا آذرى - عثمانى فلاسيفى ادبى آراسيندا آلتين بير حلقه تشكيل ايدن حبيبي و شاكردى فضولى به دائر آله ايتديكم بعضى يازمه وثيقه لاردان بير قسمى آذربايجانده نشر ايتشديك با كوده نشر اولونان « معارف و مديت » مجموعه سينك ۱۹۲۶ آغستوس و ۳۱ نومرولونسخه سينده « حبيبي » نيك بير جوق شاعرلره مشق تقليد اولان مشهور « ديدم ديدى » مسديله نظيره لرى حقينده ده بير مقاله نشر ايتشديك كه بالوسيله اورادن نقلأ « حيات » ده يازماغى ادبى تميزه عايد وثيقه لاريك معلوم اولسى ايچين فائده لى عد ايتديك .

بوتون تورك ادبى ايندا بويوك بير احترام موقعى طوتان او بويوك شاعر (فضولى) نيك استاد يعنى ايتيش اولدوغى تاريخى وثيقه لاردان آكلاشيلان (حبيبي) (۱) ده آذربايجانده هجرى دوقه زونجو عصر ك ص و كلاريندا ، آق قويونلو توركه نلريندن اوزون حسن بك اوغلى سلطان يعقوبيك (۸۹۶ - ۸۸۳) حكومتى زمانيندا يه تيشه ن قيمتلى بير شاعر در . (۲) جوانليغله ياشار بير فقير جوجوق ايكن ذكا وسجيه سينده كي قوتله سلطان يعقوبى علاقه دار ايدره كه

[۱] آذربايجاندا حكومت حاسبينه حاضر لاديفمز « آذربايجان ادبى تاريخى » آدى اثر يمزده شاعر حقينده تفصيلات واردر .

[۲] سلطان يعقوب ايله شاه اسماعيل صفوى آراسينده بر مناسبت صهر به موجود در . شاهك والده سى سلطانيك قيزقارده شى ايدى ثوبله ايكن رقابت سياسيه ده آزالاريندا ا كسيك اولامشدر . آق قويونلولار وصفويلر تاريخنه مراجعه ت .

بدرالدين « آدى اثرينه مراجعه ت ، ص ۷۳ - ۷۴] . هداى افندى ، بوزمره لرك صفوى حكمدارلريله روايتنى ، حتى قيزيلباش سفرلرنده بوزمره لره منسوب سپاهيلرك كندى هم مذهبيلرله حرب اتمه مك ايچون تيماردن فراغت ايتدكلر ي صراحتاً سويله مكده در . كذلك ، ۱۰۱۸ ده استانبولده بوكى شهبلى زمره لرك تفتيش احواله مأمور ايديلن « چشمى افندى » نيك « ايكنجى عثمان » و بيرديكى راپورده ده بونلرك « شاه عباس » سى مرشد طائيدقلى ، حتى صفوى حكمدارينه ماده ده يارديمده بولونقلرى مصر حدر [« دانون » ك « ژورنال آزياتيك » ده نشر ايتديكى متنه مراجعه ت ، ۱۹۲۱ ، نيسان - حزينان ، ص ۲۹۰ - ۲۹۳] . ايسته « پير آبدال سلطان » بوزمره لرك يك مهم بر شاعر بدر و اثرلرى قيزيلباشلر و بكتاشيلر يعنى بوتون علوى زمره لرى آراسنده عصرلردن برى ياشامشدر . اونك ، « بسم آتالاي بك » طرفندن نشر اولونان

و قارداشندن « آير مشدر » بوقعه « سيواس » جوارنده اولمشدر ، بناء عليه شاعر « سيواس » « قانلى » صفتى و بريور و اونك ييقيله سى ديله بور . برنجى منظومه دن ده شاعر ك - وياخود ، اكثريته معتاد اولدنى وجهله ، اونك ناملر يه بو منظومه ي يازدنى برطاقم انسانلرك - زنجير بند اولارق موقوف بولونقلرى آكلاشيلور ، و شاعر « آجيك قاپولر شاهه كيدم » نقراتيله ، فرصت بولونقلرى تقديرده ايران شاهى نزدينه فرار ايتك ايسته دكلر ينى كوستريور . ايكنجى منظومه ده ، حاللر ينى شاهه بيلديرمك ايچون كاتبه رجا اتمه لرى ده ، برنجى منظومه ي مؤيد در يعنى ، شاعر ك ويا منسوب اولدنى زمره لك ، عجم شاهنه منسوبيتى و عثمانى اداره سنك تعقيب اتدن قورتولاييلك ايچون اونك ياتنه التجادن باشقا اميدلرى اولاديني آكلاقمده در . ديمك اولبوركه « پير سلطان ابدال » ، « سيواس » جوارنده ياشايان و ايران شاهلرينه يعنى « صفوى » خاندانه دى رابطة لرله باغلى اولان « اثنا عشر يه » دن « قيزيلباش برتورك زمره سته » منسوب در . « خضر پاشا » نك كيم اولديني و سيواس حواليسنده جريان ايدن وقعه نك ماهيتى و زمانى آكلايه حتى اولور سه ق ، « پير سلطان ابدال » ك هانكى دورده ياشاديني تعين ايدم بيليرز . اونجى واون برنجى عصر لره و زرادن بونامده بعض آداملر بيلورز ؛ لكن بونلردن هانكيسنك سيواس حواليسنده بويله بر تاديب حركتى اجرا ايتديكى حقهده معلوم اتمه بوقدر . كذلك ، « قلدر اوغلو » حاده سنده ، اونك بروسه حواليسنده كي حركاتى پاى تختى تلاشه دوشوردى كي صيراده ، وزير « خضر پاشا » نك بر تدبير احتياطى اولق اوزره اسكداره عزيمته مأمور اولدنى معلوم در [۱۰۱۶ ده ؛ نعيما ، ج ۲ ، ص ۲۳] . عجباً بوقاريكى منظومه لر بوشايه اوزرينمى يازيلدى ؟ بونى بك تخمين ايتبورز . هر حالده « خضر پاشا » « سيواس » جوارنده بر تشكيل حركتى ياعيش اولمايدر . بوده ، داها زياده ، اون برنجى عصر ك باشلانغچ سته لرنده اولاييلير . بودورلره عايد تاريخى منبعلرك تدقيقيله ، بلكه ، بو حاده نك زمانى داها صريح اولارق تعين ممكن اولور . مشهور صوفى « محمود هداى » افندي نك « برنجى سلطان احمد » « دوبرنجيه - زغره » حواليسنده كي « قيزيلباشلر » ك تطهير ينى توصيه ايچون يازدنى مكتوبده بونلرك احوالى بيلديكى تصريح ايديلن « خضر پاشا » - كه بوقاريده بحث ايتديكمز « خضر پاشا » در - ، هر حالده « پير آبدال سلطان » ك بحث ايتديكى « خضر پاشا » اولمايدر [ترجمه حالى : سجل عثمانى ، ج ۲ ، ص ۲۷۹] .

بو منظومه لرك اصل اهميتى ، اونجى واون برنجى عصر لره آناتوليده « قيزيلباش » ديديكمز « تورك - علوى » زمره لرى آراسنده ، ايران شاهلرينك قوتلى بر « دىنى - سياسى » پروباغاندا تشكيلاتنه مالك اولدقلى كوسترمه سنده در . ايران شاهلرينك پروباغانداسى ، « شاه اسماعيل » دن اعتباراً ، يالكز آناتوليده دكل ، روم ايلده كي « علوى » تورك زمره لرى آراسنده موجوددى . بو خصوصده هداى افندي نك مكتوبى بك معياد در [محمد شرف الدين بكك « شيخ